

NIBIO POP

VOL. 1 - NR. 3 - NOVEMBER 2015

Været i vekstsesongen 2015

Halvard Hole, Berit Nordskog og Håvard Eikemo
NIBIO Plantehelse, Høgskoleveien 7, 1430 ÅS
E-post: berit.nordskog@nibio.no

Sommeren 2015 vil bli husket som kald og våt, med store nedbørmengder i enkelte perioder. Regnet på Østlandet fra midten av august vil bli husket spesielt godt. Til tross for dette ser kornavlingene ut til å bli like høye i 2015 som i 2014.

Vinter og vår

I januar lå gjennomsnittstemperaturen for hele landet 2,6 grader over normalen ifølge Klimatologisk månedsoversikt fra Meteorologisk institutt (MET), mens månedsnedbøren var 140 % av normalen. Ved enkelte målestasjoner på Vestlandet, Sørlandet og Østlandet ble det registrert mellom 2,5 og 4 ganger den normale nedbøren.

Den milde vinteren fortsatte inn i februar, og resulterte i et landsgjennomsnitt på hele 4,2 grader over normalen for denne måneden. Det var varmest lengst nord på Østlandet og i Sør-Trøndelag med temperaturer 6 til 9 grader over normalen. Fra Nord-Trøndelag og nordover kom det store mengder nedbør i februar, mens det var tørt på Østlandet.

Månedstemperaturene var også i mars og april litt høyere enn normalen for hele landet, og månedsnedbøren var henholdsvis 120 og 130 % av normalen. Lite tele de fleste steder og en mild april la grunnlaget for en tidlig våronn fra Trøndelag og sørover. I figur 1 er temperatur og nedbør for årets fire første måneder, sett i forhold til normalverdier, illustrert med data fra Landvik på Sørlandet, Apelsvoll på Østlandet og Kvithamar i Trøndelag.

Mai

I mai var det noe kjøligere enn normalt fra og med Nordland fylke og sørover, med en middeltemperatur ca. én grad under normalen (figur 2). Ved Ullensvang i Hordaland var det den kaldeste mai måned siden 1967, mens det var noe varmere enn normalen i Troms og Finnmark. Ved de fleste av NIBIOs målestasjoner ble det registrert betydelig mer nedbør enn vanlig i mai, og for både Særheim i Rogaland og Ullensvang i Hardanger ble det satt nye nedbørsrekorder for denne måneden med henholdsvis 148 og 140 mm. Litt lengre nord på Vestlandet på Fureneset i Sogn og Fjordane var de 1 mm fra ny rekord med 179,9 mm nedbør i mai.

Juni

Juni var en kjølig måned med temperaturer betydelig under normalen for juni i hele landet. MET registrerte nedbørmengder som var 125 % av normalen for juni måned, og mest nedbør kom i Trøndelag og Nord Norge. Ved Særheim i Rogaland, hvor målingene startet i 1987, ble det registrert den nest laveste gjennomsnittstemperaturen for måneden med 10,5 °C, kun slått av 10,3 °C i juni 1994.

Juli

I juli lå månedstemperaturen for hele landet 0,7 °C under normalen (MET). Nedbørsummen for denne måneden var stort sett nær normalen, men med relativt mest nedbør i Østfold og Hedmark. Nordlige deler av landet hadde lite nedbør, og Holt hadde nest lavest registrerte nedbørmengde med 32 mm, mens Tomb i Østfold slettet den forrige rekorden for mest nedbør på 137 mm fra 1960 med 185,6 mm.

August

August var varmere enn normalt de fleste steder, og månedstemperaturen for hele landet var 1,8 grader over normalen. I indre strøk på Østlandet og i de sørlige deler av Vestlandet kom det betydelig mer nedbør enn normalt, mens det kom svært lite nedbør i Nord-Norge. Det ble satt ny varmere rekord for august måned ved Holt i Troms med 13,2 °C, en halv grad varmere enn den forrige rekorden fra 1997.

September

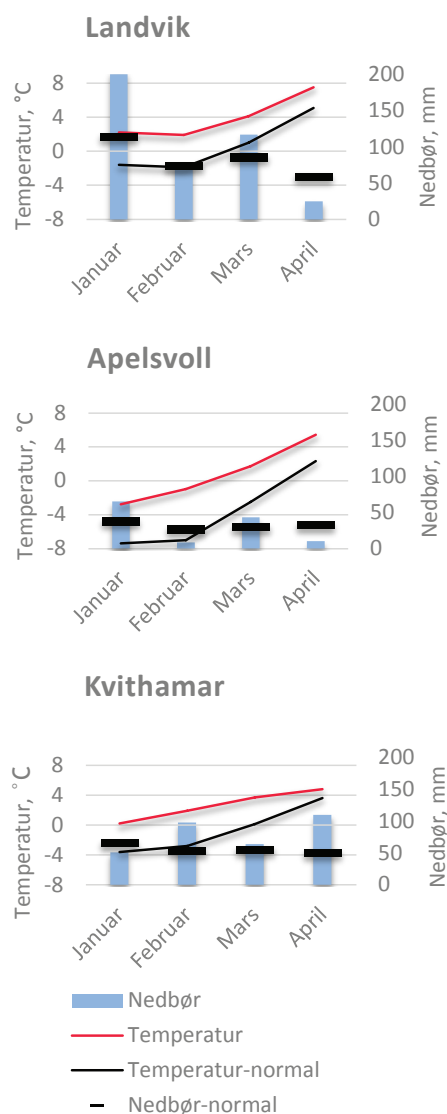
Temperaturen i september lå noe over normalen de fleste steder. Ifølge MET var månedstemperaturen for landet 2,2 grader over normalen, og det var relativt varmest i Trøndelag og deler av Nord-Norge. Månedsnedbøren var 105 % av normalen på landsbasis, men mange steder på den sørlige del av Østlandet fikk mer enn tre ganger den normale nedbøren. Det ble registrert 220 mm nedbør på Ås, noe som er høyeste registrerte månedsverdi på stedet siden 1965. På Landvik ble det satt ny nedbørsrekord med 322 mm, 17 mm mer enn den forrige rekorden fra 1968.

Vekstsesongen sett under ett

Varmesummen for hele vekstsesongen (mai-september) ble mellom 92 og 110 % av normalen ved de av NIBIOs målestasjoner som er med i denne oversikten (figur 3). Stasjonene fra og med Sogn og nordover hadde varmesum som normalt eller høyere, mens stasjonene i resten av Sør-Norge stort sett hadde lavere varmesum enn normalt.

VARMESUM

En dag med døgnmiddeltemperatur på 15 °C gir varmesum = 15 graddager. Ved beregning av varmesum for hele vekstsesongen summeres antall graddager for alle dager i månedene mai til og med september.

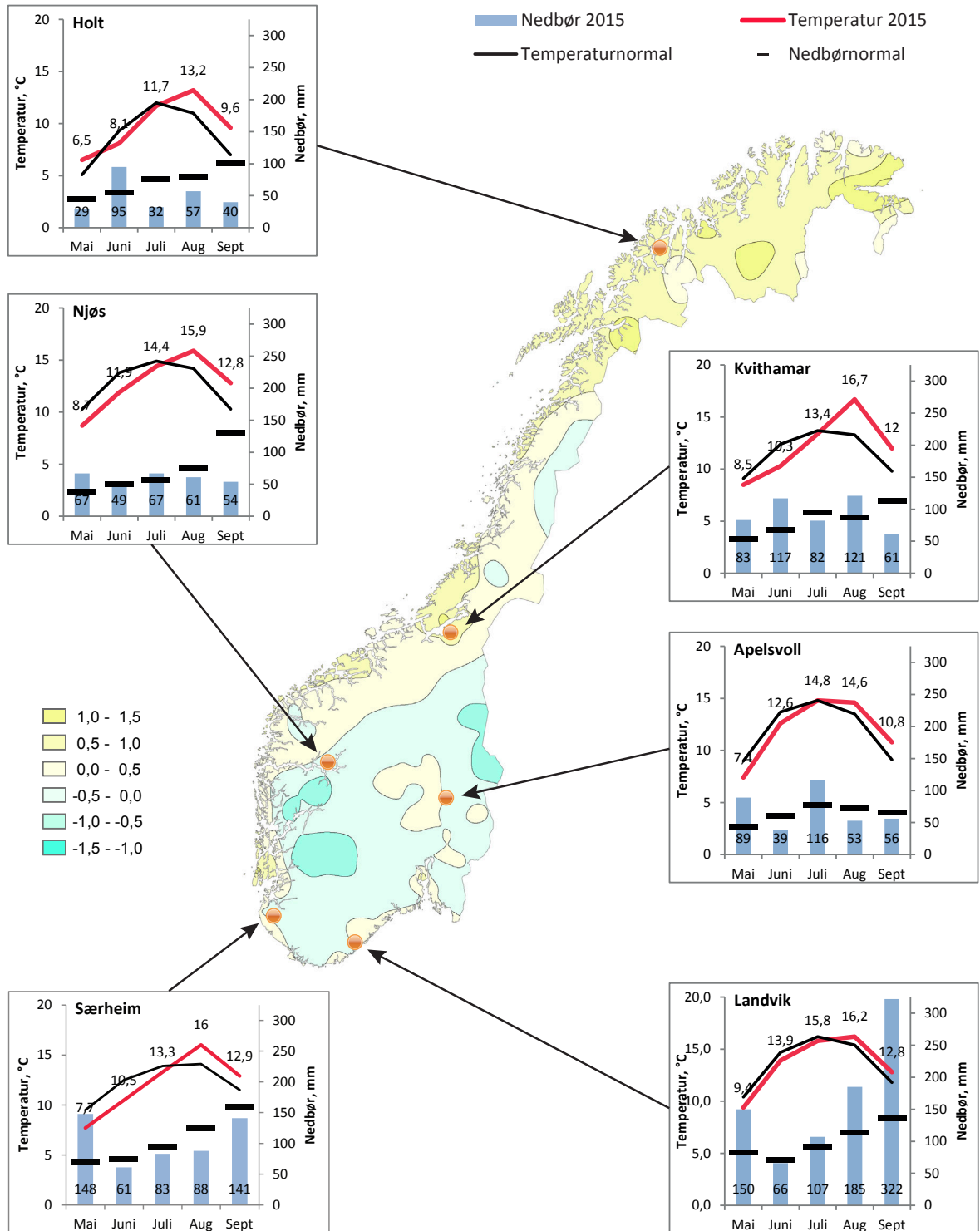

Figur 1. Månedsmiddel for temperatur og månedlig nedbørsum ved NIBIOs målestasjoner Apelsvoll i Oppland, Landvik i Aust-Agder og Kvithamar i Nord-Trøndelag, januar til april 2015 sammenlignet med normalverdier (1961-1990)

Høyeste maksimumstemperatur i sommer, 32,3 °C (tabell 1) ble registrert ved stasjonen Rena i Hedmark, 4. juli. Det ble bare registrert temperatur over 30 °C ved 6 av målestasjonene i løpet sommeren.

Tabell 1. Stasjoner med høyest maksimumstemperatur og antall dager med maksimumstemperatur over 30 grader i vekst sesongen 2015

Stasjon, fylke	Maks temp. °C	Dato	Antall dager med maks-temp. over 30°C
Rena, Hedmark	32,3	01., 04. og 05.07	3
Rindal, Møre og Romsdal	31,4	02.07	1
Sigdal-Nedre Eggedal, Buskerud	30,5	01.07	1
Etne, Hordaland	30,3	02.07	1
Kvelde, Vestfold	30,1	01.07	1
Grane, Nordland	30,1	23. og 24.08	2

Figur 2. Grafer fra målestasjoner i ulike landsdeler viser månedsmiddel for temperatur og månedlig nedbørsum for vekstsesongen (mai til september) 2015 sammenlignet med normalverdier (1961–1990). Kartet viser utjevnet avvik i °C fra normal sesongtemperatur (Kartet er hentet fra: http://met.no/Klima/Varet_i_Norge/2015/filestore/2015-09_v4.pdf)

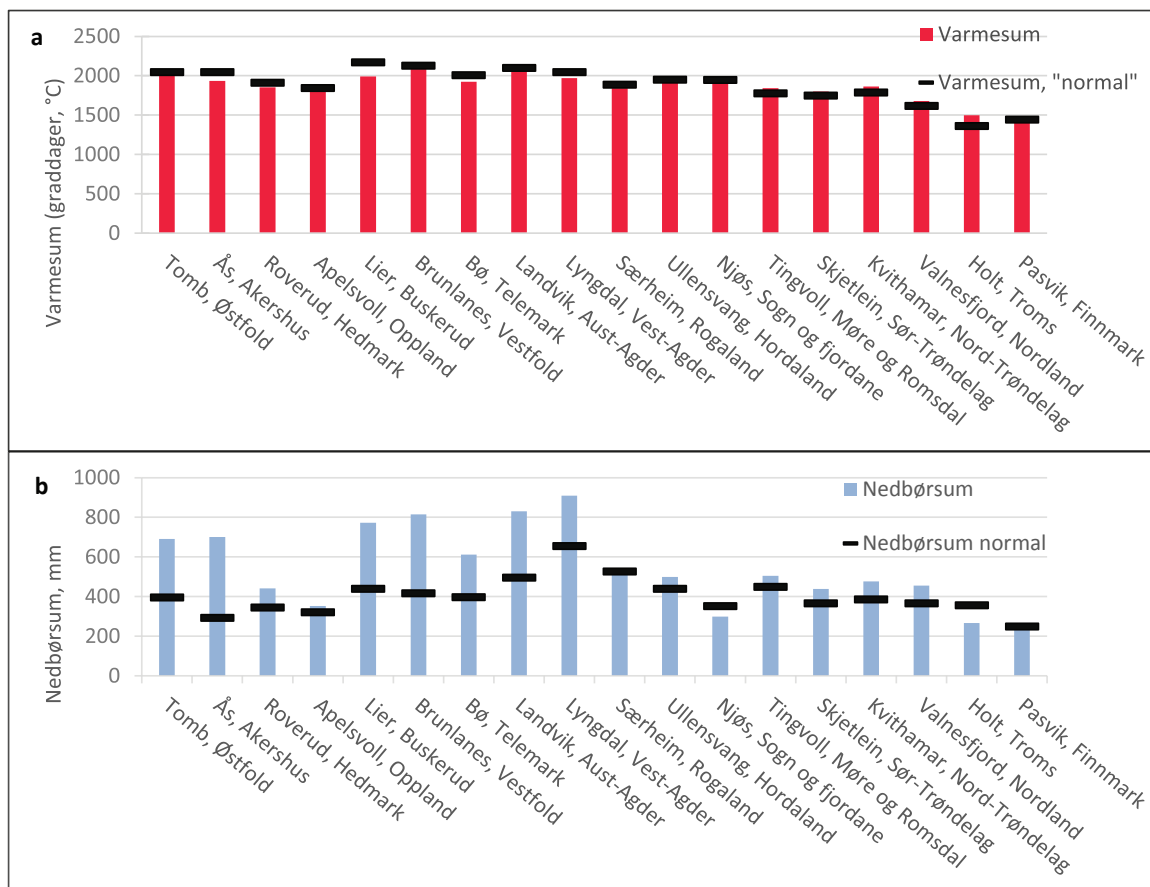
Også i 2015 ble det registrert store nedbørmengder på kort tid enkelte steder (tabell 2). Ved stasjonen Kvam ble det registrert 106 mm 7. mars, og ved Fureneset ble det registrert 98,3 mm 18. februar. Målestasjonene Tomb, Lier og Åsbakken fikk «pallplassene» for største døgnnedbør i vekstsesongen blant LMTs målestasjoner i 2015 (tabell 2).

Tabell 2. Målestasjoner med høyest registrert døgnnedbør i vekstsesongen 2015

Målestasjon, fylke	Nedbør, mm/døgn	Dato
Tomb, Østfold	92,8	29.07
Lier, Buskerud	92,2	02.09
Åsbakken, Akershus	87,2	08.07

Samlet nedbør i perioden var opptil 240 % av det normale for stasjoner på Østlandet og Sørlandet, mens det ble registrert mer normale nedbørverdier ved stasjonene fra Jæren og nordover (figur 3).

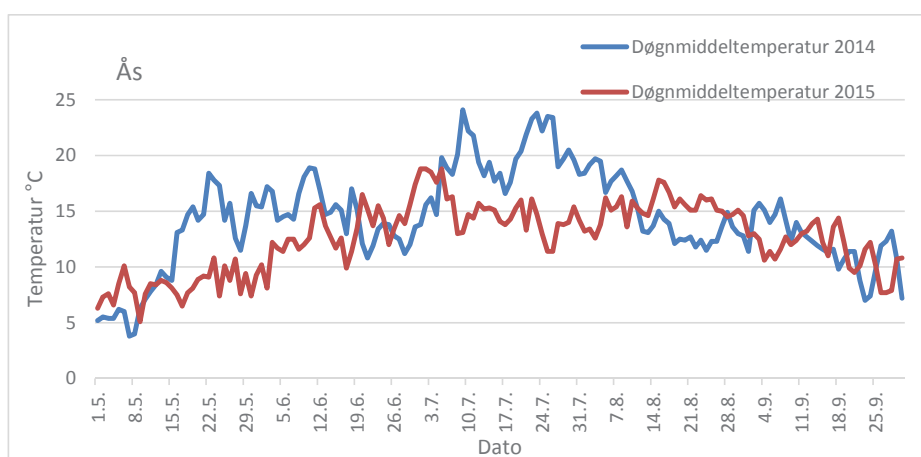
Samlet for perioden 1.mai til og med 30. september kom det mest nedbør ved stasjonen Lyngdal (909 mm), med Ramnes (878 mm) og Svelvik (866 mm) på de neste plassene (figur 3b).

Figur 3a: Varmesum (graddager) og figur 3b: nedbør (mm) i perioden april – september 2015 ved noen målestasjoner tilknyttet LMT. Verdiene er satt opp mot middelverdier beregnet på grunnlag av temperatur- og nedbørnormalene fra 1961–1990

Figur 4 viser hvor ulike vekstsesongene var i 2014 og 2015. Totalt var det over 250 graddager mer i vekstsesongen 2014 enn i 2015 på Ås, og samtidig kom det

over 400 mm mer nedbør i 2015. Til tross for dette ser kornavlingene ut til å bli omtrent like høye i 2015 som i 2014 (Felleskjøpet, 2015).

Figur 4. Sammenstilling av døgnmiddeltemperatur gjennom vekstsesongene 2014 og 2015 ved Ås i Akershus

LANDBRUKSMETEOROLOGISK TJENESTE (LMT)

LMT er et prosjekt i regi av NIBIO, og har som hovedoppgave å skaffe meteorologiske data for varslingstjenester og forskning fra de viktigste jord- og hagebruksdistrikt i landet. I løpet av vekstsesongen 2015 ble det samlet inn data fra totalt 86 målestasjoner. Detaljerte værdata formidles uten vederlag til en rekke brukere innen landbruk, forskning, samferdsel og kraftproduksjon, blant annet via egen nettside (lmt.nibio.no). Dataene er et viktig fundament i flere tjenester som tilbys fra NIBIO, bl.a. VIPS (Varsling Innen PlanteSkadegjørere, www.vips-landbruk.no), grovfôrmodellen, nitrogenprognoser, vanningsinformasjon, og JOVA-programmet. Meteorologisk Institutt (MET) er en viktig samarbeidspartner, og i 2015 mottok MET data fra 51 av LMTs målestasjoner. Dataene inngår i den nasjonale værvarslingstjenesten, bl.a. yr.no. Drift av LMT finansieres av midler til kunnskapsutvikling, -formidling og beredskap fra Landbruks- og matdepartementet.

BEREGNING AV DØGNVERDIER

LMT bruker kalenderdøgn ved beregning av døgnverdier for temperatur og nedbør. MET bruker temperaturdøgnet (fra kl. 1900 til 1900 norsk normaltid det døgnet data er datert) for å beskrive maks- og min-temperaturer og nedbørdøgn for døgnedbør (fra kl. 0700 norsk normaltid til kl. 0700 det døgnet data er datert). De ulike beregningsmetodene kan derfor gi litt forskjellige verdier for døgnmiddel-, min- og maks-temperatur, og døgnedbør.

Kilder:

Felleskjøpet, 2015. Prognose for tilgang og forbruk av korn i sesongen 2015/2016

(<http://www.fk.no/Documents/Eksterne/NFK/Prognoser/Prognose-september-2015.pdf>)

Meteorologisk Institutt. Været i Norge - klimatologisk månedsoversikt 2015 http://met.no/Klima/Klimastatistikk/Varet_i_Norge/2015/

Meteorologisk Institutt. EKlima. Normaler. http://sharki.oslo.dnmi.no/portal/page?_pageid=73,39035,73_39049&_dad=portal&_schema=PORTAL

NRK og Meteorologisk institutt. <http://www.yr.no>

NIBIO, Landbruksmeteorologisk Tjeneste (LMT), værdata. <http://lmt.nibio.no>

NIBIO POP VOL. 1 NR. 3

ISBN 978-82-17-01470-6

ISSN 2464-1170

Forsidefoto: ©Anette Tjomsland/NIBIO

Fagredaktør: Arne Hermansen

Ansvarlig redaktør: Nils Vagstad

nibio.no